

Oroszországba :

Negyedévre 6 rubel (15 k.)

Az Egyesült-Allamokba :

Negyedévre 3 dollár (15 k. — f.)

Cholnoky Viktor

— 1868—1912 —

Budapest, június 5.

Cholnoky Viktor ma reggel félkilenc-kor a Korányi-klinikán meghalt. Tragikusan és váratlanul érkezett a halálhíre, bár törékeny fizikumát minden betegség kikezdte s minden szélrezenés új veszélylyel fenyegette. A kórház 3. számú pavillonjában, ahol Cholnoky Viktor lehunyta fantasztikus, álomlátó, kék szemét, érdeklődtünk az orvosnál a halála okáról s azt mondta, hogy a szivszélhűdés ölte meg. Rezzenékeny idegei, amelyek az életet, a földi és a tulvilági neszeket különben is nagyszerűbben fogták fel, utóbb felmondták a szolgálatot, teste elgyengült, az utolsó napokban semmi táplálékot nem vett magához. A kórház ágyán ért véget írói karrierje.

Egy rendkívüli tehetséget, egy igazi írőzsenit vesztett el a magyar irodalom. Az író, aki meghalt, csak negyvennégyéves volt. Az orvosi megállapítás úgy hangzik, hogy a végkimerülés okozta halálát. A lázas robotban és a fantasztikus álmokban, amelyeknek látója, költője és betege volt, elégett, fölemésztődött, a férfikorában új írói tervek előtt tragikusan kettétört a pályája. Cholnoky Viktor tipikus magyar tehetség. Nagyszerűt és csonkát alkotott. Gyémánt-tolla a legfinomabb víziókat örökitette meg novelláiban, amelyekben egy egész ember mutatkozott be, kész fegyverzettel, rengeteg tudással, kedélylyel, fanjar és vitriolos szatirával és gyengéd, végtelenül gyengéd lírával. Az irodalmi szemfényvesztők és novellagyártók között halálos küzdelemmel vivta ki a nevét. Csak néhány év előtt emelte föl ezt a nevet a legújabb írói nemzedék, amely igaz reverenciával a mesterét tisztelte benne. Évekig elvonultan egy regényes ferencvárosi szobában lakott. De ebben a szobában minden kincs össze volt halmozva, amit csak a fantázia teremthet meg. Ez a fantázia beutazta az egész világot, bejárta a Kelet homokját, átszállta az Óceánokat, otthonos volt az ódon indus templomokban, japán sikságokon, messze csillagokon, idegen világokban és idegen lelkekben, a művészet titkaiban és tudományban, nyelvészetben, történelemben, geológiában, filozófiában, még az alchimiában és a chiromantiában is. Cholnoky Viktor mindent tudott, amit egy tudós tudhat és mindent látott, amit egy nagy-nagy költő láthat. Csak Jókai fantáziáját tudnók az övéhez mérni. De az övé kísérteties, groteszk, különös. Ha nem olyan nagyskálájú, intenzivebb.

1868-ban született Veszprémben. Huszéves korában Budapestre jött és «A Hét»-be kezdett írni, Kiss József lapjába, a saját neve alatt és Paganel, Arne álnéven. Minden cikke egy remekbe készült tanulmány. Mert újságírónak is a legkiválóbb volt Cholnoky Viktor. Két novelláskönyve van: a Tammuz és az Allerion madárvére. Egy új könyvét nemsokára adja ki a Franklin-Társulat. Írt azonkívül a «Pesti Napló»-ba, a «Vasárnapi Ujság»-ba és sok más lapba, politikai és társadalmi cikket, karcolatot, jegyzeteket mindennap, mindig választékos tollal és szikrázó szellemmel. Pazarolta a lelkét, a tudását, a zsenijét. Két kézzel szórta a kincseit. Nem csoda, hogy idő előtt összeroppant exotikus, törékeny teste. Cholnoky Viktor a mesék, a különös és diabolikus cikkek írója, az életben, a külön megjelenésében, Don Quixote-alakjával, elefántcsontos botjával, fekete pelerinjével is mesealak volt. Nem akarunk tetemrehívást rendezni az ő szomorú, nagyon szomorú koporsójánál, de úgy érezzük, hogy Cholnoky Viktor, az író, a mai szegény magyar kultúra luxuscikke volt.

Halálával elárval egy íróasztal és gazdátlan marad — örökre gazdátlan — egy írói toll, amely csak az ő zseniális, tisztal és becsületes kezébe illett.